

תנ"ך

יחידת הלימוד השלישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (20x3) – 60 נקודות
פרק שני – (20x2) – 40 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (60 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 1-4.

בכל שאלה שבחרת, ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

(לכל סעיף – 10 נקודות; סך-הכול לכל שאלה – 20 נקודות)

1. קרא שמות, ט"ז, 10-1.

- א וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיָּבֹאוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר-סִין
 אֲשֶׁר בֵּין-אֵילָם וּבֵין סִינַי בְּחַמְשֵׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי
 ב לְיַצְאֲתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיְלִינוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַל-מֹשֶׁה וַיִּלְאוּ
 ג וְעַל-אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי-יִתֵּן מוֹתָנוּ
 בְּיַד-יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתָנוּ עַל-סִדְּ הַבְּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ
 לֶחֶם לְשֶׁבַע כִּי-הוּצֵאתָם אֹתָנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית
 ד אֶת-כָּל-הַקְּהָל הַזֶּה בְּרָעַב: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-
 מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וּלְקָטְנוּ
 ה דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ לִמְעַן אֲנִסְנוּ הַיֶּלֶךְ בַּתּוֹרָתִי אִם-לֹא: וְהָיָה
 בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר-יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר-
 ו יִלְקְטוּ יוֹם וַיּוֹם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 ז עָרַב וַיִּדְעַתֶּם כִּי יְהוָה הוּצֵיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וּבִקֹּר
 וְרֵאִיתֶם אֶת-כְּבוֹד יְהוָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת-תְּלַנְתִּיכֶם עַל-יְהוָה
 ח וְנַחֲנוּ מָה כִּי תִלוּנוּ עָלֵינוּ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לְכֶם
 בְּעָרַב בְּשָׂר לֶאֱכֹל וּלְחֶם בְּבִקֹּר לְשֶׁבַע בְּשִׁמְעוֹ יְהוָה אֶת-
 תְּלַנְתִּיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם מְלִינִם עָלָיו וְנַחֲנוּ מָה לֹא-עָלֵינוּ
 ט תְּלַנְתִּיכֶם כִּי עַל-יְהוָה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן אָמַר אֶל-
 כָּל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִרְבוּ לִפְנֵי יְהוָה כִּי שָׁמַע אֶת תְּלַנְתִּיכֶם:
 י וַיְהִי כַּדָּבָר אֲהַרֹן אֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיִּפְּגוּ אֶל-הַמִּדְבָּר
 וַהֲגֵה כְּבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּעַנְן:

א. ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

(1) יש הטוענים שדברי משה ואהרן המובאים בסוף פסוק 6 נאמרו בתשובה על תלונת העם המובאת בפסוק 3.

הסבר טענה זו ובסס אותה על הכתוב. (6 נקודות)

(2) לדעתך, האם משה ואהרן משיבים תשובות מספקות על תלונת העם? הסבר את דבריך. (4 נקודות)

ב. קרא פסוק 3 שלפניך וגם **שמות**, א', 13-16.

(1) מהו הקושי העולה מתלונת העם ב**שמות**, ט"ז, 3, לנוכח המסופר ב**שמות**, א', 13-16? (4 נקודות)

(2) קרא מדבריו של הרב משה שלמה עמאר שלפניך.

"בשבתנו על סיר הבשר", אך לא אכלו ממנו, רק ישבו לבשלו למצרים, והמצרים הם אלו שאכלו את הבשר, והם [בני ישראל] לא אכלו אלא לחם לבדו [...]

(הראשון לציון הרב שלמה משה עמאר שליט"א הרב הראשי [2016].

בשבתנו על סיר הבשר. אוחר ב' 27 באוקטובר 2016 מ- <http://haravamar.org.il>

כיצד הפירוש של הרב עמאר פותר את הקושי שצינת בתת-סעיף 1? (6 נקודות)

ג. קרא את הפרשנות של שירה גודמן על **שמות**, ט"ז.

מתלוננים סובלים לעתים מתדמית גרועה: גודניקים, קוטרם, מטרידנים. הם אף פעם לא מרוצים. [...] אבל התדמית הזאת לא בהכרח מוצדקת. פעמים רבות המתלוננים הם אנשים עם חוש צדק מפותח, אנשים המוכנים לעמוד על זכויותיהם ולא להתייאש ולוותר [...]

(גודמן, ש' [2016]. המתלוננים בע"ם. 929 תנ"ך ביחד שמות ט"ז.

אוחר ב' 31 באוגוסט, 2016 מ- <http://www.929.org.il>

(1) על פי הפרשנות של גודמן, למתלוננים יש תדמית מסוימת, אך לעתים תדמית זו אינה מוצדקת. הסבר קביעה זו. (4 נקודות)

(2) היחס של משה ואהרן למתלוננים (פסוקים 6-9) שונה מן היחס של האל למתלוננים (פסוקים 4-5). איך תפס ה' את התנהגותם של המתלוננים, ואיך תפסו משה ואהרן את התנהגותם של המתלוננים? התייחס בתשובתך לדבריה של גודמן. (6 נקודות)

במדבר, כ', 1-13

א וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צֶן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב
 ב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמַת שֵׁם מְרִיס וַתִּקְבַּר שָׁם: וְלֹא־הָיָה מִיִּם
 ג לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: וַיִּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה
 ד וַיֹּאמְרוּ לְאַמֹּד וְלוֹ גֹעַנֹו וְלוֹ גֹעַנֹו אַחֲנִינוּ לִפְנֵי ה': וְלֵמָּה הֵבִאתֶם
 אֶת־קְהֵל ה': אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵינֵינוּ:
 ה וְלֵמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמִּקּוֹם הַרְעָה הַזֶּה
 ו לֹא מְקוֹם זֶרַע וַתֵּאָנָה וּגְפֹן וּרְמוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: וַיָּבֹאוּ
 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
 וַיֹּאמֶר כְּבוֹד־ה' אֵלֵיהֶם:

ח וַיִּדְבַּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת־הַמָּטָה וְהַקְּהֵל אֶת־
 הָעֵדָה אִתָּה וְאַהֲרֹן אִתְּךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֹּלֶעַ לְעֵינֵיהֶם
 וְנָתַן מִימֵיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיִּם מִן־הַסֹּלֶעַ וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה
 ט וְאֵת־בְּעֵירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמָּטָה מִלִּפְנֵי ה': כַּאֲשֶׁר
 י צִוָּהוּ: וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֹּלֶעַ וַיֹּאמְרוּ
 לָהֶם שְׂמַעֲנוּאָה הַמַּיִם הַמִּזֵּם הַסֹּלֶעַ הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מִיִּם:
 יא וַיִּרְס מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֹּלֶעַ בַּמָּטָהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ
 יב מִיִּם רַבִּים וַתִּשֶׁת הָעֵדָה וּבְעֵירָם: וַיֹּאמֶר ה'
 אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי
 בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
 יג נָתַתִּי לָהֶם: הֲמָה מִי מְדַיְכָה אֲשֶׁר־דָּבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם:

דברים, ג', 23-28

א וְאַתְּחַנֵּן אֶל־ה' בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר:
 ב וְאֲדַנֵּי ה' אִתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת־עֲבֹדְךָ אֶת־גְּדֻלְךָ וְאֵת־
 ידך הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִיֵּאֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ
 ג וּכְגִבּוֹרֹתֶיךָ: אֶעֱבְרֶהנָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
 ד הַיַּרְדֵּן הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוּ: וַיַּתְעִבֵר ה' בִּי לִמְעַנְכֶם
 ה וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב־לָךְ אֶל־תּוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי
 וּבְעוֹד בְּדַבְּרֵי הַזֶּה: עֲלֶה וְרֹאשׁ הַפָּסְגָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יְמִינְךָ וּצְפֹנֶה
 וַתִּמְגַּנֵּה וּמְזַרְחָה וְרִאָה בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:
 ו וְצֹו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקֵהוּ וְאַמְצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹד לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה
 ז והוא יִנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. קרא במדבר, כ', 1-13 ואת המדרש שלפניך.

אמר משה לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך יגיעי וצערי שנצטערת על ישראל עד שיהיו מאמינים לשמך, כמה צער נצטערת עליהם במצוות עד שקבעתי להן תורה ומצוות. אמרתי, כשראיתי [כפי שראיתי] בצרתך, כך אראה בטובתך. ועכשיו, שהגיעה טובתך של ישראל, אתה אומר לי: "לא תעבר את הירדן הזה" (דברים ג' 27). הרי אתה עושה תורתך פלסטר [=שקר]. שכתוב: "ביומו תתן שכרו" (דברים כ"ד 15) [...] זו היא שילום [=שכר, תשלום] עבודה של מ' שנה [40 שנה] שעמלתי, עד שיהיו עם קדוש ונאמן. (מדרש דברים רבה י"א י')

על פי מדרש זה, משה מנסה לשכנע את ה' להכניסו לארץ. לדברי משה, מהי ההצדקה המוסרית לכניסתו לארץ, ומהו החוק המקראי שהוא מסתמך עליו?

ב. קרא דברים, ג', 23-28.

בבקשה של משה ובתגובה של ה' חוזר שורש מנחה. ציין מהו השורש, הסבר והדגם כיצד חזרתו קושרת בין הבקשה של משה ובין התגובה של ה'.

ג. קרא את דברי גילי זין על דברים, ג', 26.

ויש המפרשים לְמַעַןְכֶּם = 'בשבילכם'. למען התפתחותכם. מנהיגותו של משה במדבר איננה מתאימה לשלב הכניסה לארץ וההתנחלות בה. ההנהגה בעלת הקשר הישיר עם הקב"ה הכוללת קריעת ים סוף, עמוד אש ועמוד ענן להנחותם בדרך, ירידת אוכל מן השמים וכן הלאה, כבר לא מתאימה לעם שנדרש להילחם עבור ארצו ועבור עצמאותו. לעם כזה דרוש מנהיג חדש, אולי לא גדול כמשה אך מתאים יותר למשימות הארציות המצפות לבני ישראל.

(זיון ג' [2016]). תום תקופתה של מנהיגות על אנושית. 929 תנ"ך ביחד דברים ג'.

אוחזר ב-31 באוגוסט, 2016 מ-<http://www.929.org.il>

(1) על פי הפירוש של זין, הסירוב של ה' לבקשה של משה להיכנס לארץ היה לטובת העם.

הסבר קביעה זו. (6 נקודות)

(2) קרא דברים, ג', 28.

לאחר שדחה ה' את בקשת משה, מהו התפקיד שהועיד ה' למשה, על פי פסוק זה?

(4 נקודות)

3. קרא שמואל ב, כ"ג, 15-17.

וַיִּתְּאוּהוּ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ מִי יִשְׁקֶנִי מַיִם טו
 מִבְּאֵר בֵּית-לָחֶם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר: וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים טו
 בַּמַּחֲנֶה פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ-מַיִם מִבְּאֵר בֵּית-לָחֶם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר
 וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִיאוּ אֶל-דָּוִד וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם וַיִּסַּךְ אֹתָם יז
 לַחֵם: וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי הָיָה מַעֲשֵׂי זֹאת הַדָּם הָאֲנָשִׁים
 הַהֹלְכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם אֱלֹהֵי עִשׂוֹ שְׁלֹשֶׁת
 הַגִּבּוֹרִים:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

- א. (1) אפשר לטעון כי הן דוד (פסוק 15) הן שלושת הגיבורים פעלו בפזיזות. בסס טענה זו על הכתוב, והסבר את דבריך. (5 נקודות)
- (2) לדעתך, מדוע פעלו שלושת הגיבורים באופן המתואר בקטע שלפניך? האם היית פועל כמוהם? הסבר את דבריך. (5 נקודות)

ב. קרא גם שמואל ב, י"א, 23-25.

בפסוק 17 בקטע שלפניך ובשמואל ב, י"א, 23-25, בא לידי ביטוי היחס של דוד לחיי לוחמיו.

- (1) תאר את היחס של דוד לחיי לוחמיו בכל אחד מן הקטעים, וציין את ההבדל ביחס זה בין שני הקטעים. (4 נקודות)
- (2) הסבר מה יכולה להיות הסיבה להבדל זה. (6 נקודות)

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא)

ג. על פי הקטע **בשמואל ב**, כ"ג, 15-17, כתב עקיבא נוף את השיר "מים לדוד המלך":

בית 1 וְדוֹד הִשָּׁק בְּמִים מִן הַבְּאֵר שֶׁבְיַד פְּלִשְׁתִּים,
 לְמַלֵּא אֶת רִצּוֹנוֹ יֵצְאוּ שְׁלוֹשָׁה גְבָרִים,
 מִהָרֹו הם אֵל בֵּית-לָחֶם מִי הַבְּאֵר לְהַעֲלוֹת,
 זֶה לְזֶה סִפְרוּ בְּדֶרֶךְ מַעֲשֵׂי גִבּוֹרוֹת.

פזמון מִים לְדוֹד הַמֶּלֶךְ, מִים, מִים לְדוֹד,
 מִים לְדוֹד הַמֶּלֶךְ, מִים לְדוֹד.

בית 2 סַח אֶחָד מֵהֶם: "שָׁמְעוּ נָא - עַל דְּרָכַי נֹצֵב לוֹ
 הַר,

אֶת כַּפֵּי עַלְיוֹ הַנְּחֹתִי - הַתְּמוּטֵט הָהָר."

הַשְּׂנִי אָמַר: "הִקְשִׁיבוּ - אֶת דְּרָכַי חֶסֶם נִהָר,

בְּקוֹלִי עַלְיוֹ רַעַמְתִּי - הַנִּהָר עֲצַר"

פזמון מִים לְדוֹד הַמֶּלֶךְ....

בית 3 הַשְּׁלִישִׁי, לֵלֵא כָּל אָמַר, אֶת מַחְנֵה פְּלִשְׁתִּים
 שִׁיסַע,

אֶת הַבְּאֵר עִם כָּל מִימֵיהָ עַל גִּבּוֹ נָשָׂא.

אֲזַ דָּוִד מְזֻמּוֹר הַשְּׁמִיעַ לְשְׁלוֹשָׁה הַגִּיבּוֹרִים,

לְתַנְנֵךְ פְּסוּק הוֹסִיפוּ וּמֵאֲז שָׂרִים:

פזמון מִים לְדוֹד הַמֶּלֶךְ...

(נוף, ע'. מים לדוד המלך. מתוך mymusic כל המוזיקה בישראל.

אוחזר ב-5 בדצמבר, 2016 מ-<http://www.mymusic.co.il>)

(1) השיר מתבסס על הסיפור המקראי, אך מתאר בהגזמה את מעשי הגבורה של שלושת הגיבורים.

הסבר כיצד באה לידי ביטוי ההגזמה. הבא דוגמה אחת לביסוס דבריך. (5 נקודות)

(2) בבית השלישי בשיר מתוארת תגובת דוד על מעשה הגיבורים. תגובה זו שונה מן

המסופר בפסוק 17 בקטע **משמואל ב**, כ"ג שלפניך.

הסבר קביעה זו. (5 נקודות)

4. קרא שמואל ב, ט"ו, 11-1, 27-37.

שמואל ב, ט"ו, 1-11

וַיְהִי מֵאַחֲרֵי כֵן
 וַיַּעַשׂ לוֹ אֲבִשְׁלוֹם מִרְכָּבָה וּסָסִים וְחֹמְשִׁים אִישׁ רִצִּים לִפְנָיו:
 וְהַשְּׂפִים אֲבִשְׁלוֹם וְעָמַד עַל-יַד דְּרֹךְ הַשָּׁעַר וַיְהִי כִּלְ-הָאִישׁ
 אֲשֶׁר-יְהִי-לוֹ רִיב לְבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ לְמִשְׁפַּט וַיִּקְרָא אֲבִשְׁלוֹם
 אֵלָיו וַיֹּאמֶר אִי-מִזֶּה עִיר אַתָּה וַיֹּאמֶר מֵאַחַד שְׁבִטֵי-יִשְׂרָאֵל
 עֲבָדְךָ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִשְׁלוֹם רֵאֵה דְבַרְיֶךָ טוֹבִים וְנֹכְחִים
 וְשִׁמְעֵ אִין-לְךָ מֵאַתְּ הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם מִי-יִשְׁמַנִּי שֹׁפֵט
 בְּאֶרֶץ וְעָלִי יָבֹא כִּלְ-אִישׁ אֲשֶׁר-יְהִי-לוֹ רִיב-וּמִשְׁפַּט
 וְהִצְדַּקְתִּיו: וְהָיָה בְּקִרְב־אִישׁ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לוֹ וְשִׁלַּח אֶת-יָדוֹ
 וְהַחְזִיק לוֹ וְנָשַׁק לוֹ: וַיַּעַשׂ אֲבִשְׁלוֹם כַּדָּבָר הַזֶּה לְכָל-
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יָבֹאוּ לְמִשְׁפַּט אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיִּגְנַב אֲבִשְׁלוֹם אֶת-
 לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבַּעִים שָׁנָה
 וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲלֵכָה נָא וְאַשְׁלַם אֶת-נַדְרֵי
 אֲשֶׁר-נִדַרְתִּי לָּךְ: בַּחֲבֹרֹן: כִּי-נָדַר נָדַר עֲבָדְךָ בְּשִׁבְתִּי
 בְּגִשּׁוֹר בְּאֶרֶס לְאֹמֶד אִם-יִשִּׁיב יִשִּׁיבִנִי הֵן יְרוּשָׁלַם יֵשׁוּב
 וְעֲבַדְתִּי אֶת-ה' : וַיֹּאמֶר-לוֹ הַמֶּלֶךְ לֶךְ בְּשָׁלוֹם וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ
 חֲבֹרֹנָה: וַיִּשְׁלַח אֲבִשְׁלוֹם מְרַגְלִים בְּכָל-שְׁבִטֵי
 יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּשְׁמַעְכֶם אֶת-קוֹל הַשֹּׁפֵר וְאַמְרַתֶּם מֶלֶךְ
 אֲבִשְׁלוֹם בַּחֲבֹרֹן: וְאֶת-אֲבִשְׁלוֹם הִלְכוּ מֵאֵתִים אִישׁ
 מִירוּשָׁלַם קָרְאִים וְהַלְכִים לְתַמָּם וְלֹא יָדְעוּ כִּלְ-דָּבָר:

שמואל ב, ט"ו, 1-37

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-צְדוֹק הַכֹּהֵן הַרֹאֵה
 אֶתָּה שִׁבְחָה הַעִיר בְּשָׁלוֹם וְאַחִימֵעִץ בְּנֶךְ וַיְהִינֶתָן בֶּן-אֲבִיתֶר
 שְׁנֵי בָנִים אֲתֶכֶם: רֹאֵן אֲנֹכִי מֵתַמְהוּמָה בְּעִבְרוֹת הַמִּדְבָּר בְּעִרְבוֹת
 עַד בּוֹא דָבָר מֵעַמְכֶם לְהַגִּיד לִי: וַיֵּשֶׁב צְדוֹק וְאַבִּיתֶר אֶת-
 אֶרֶץ הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלַם וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: וְרוֹד עָלָה בְּמַעְלָה הַיְזִיתִים
 עָלָה וּבֹכָה וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי וְהוּא הֵלֶךְ יַחַף וְכָל-הָעַם אֲשֶׁר-
 אִתּוֹ חָפוּי אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עָלָה וּבָכָה:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא)

לא וְדוֹד הַגִּיד לְאִמְרוֹ
 אַחִיתָפֶל בְּקִשְׁרִים עִם-אֲבִשְׁלוֹם וַיֹּאמֶר דּוֹד סִפְלֵנָא אֶת-
 לב עֵצַת אַחִיתָפֶל הַזֶּה׃ וַיְהִי דוֹד בֹּא עַד-הָרֹאשׁ אֲשֶׁר-יִשְׁתַּחֲוֶה
 שָׁם לְאֱלֹהִים וְהִנֵּה לִקְרָאתוֹ חוּשֵׁי הָאָרֶזִי קְרוּעַ פְּתַנְתּוֹ
 לג וְאִדְמָה עַל-רֹאשׁוֹ׃ וַיֹּאמֶר לוֹ דוֹד אִם עֲבַרְתָּ אֵתִי וְהִיתָ עָלַי
 לד לְמִשָּׂא׃ וְאִם-הָעִיר תָּשׁוּב וְאָמַרְתָּ לְאֲבִשְׁלוֹם עֲבַדְךָ אֲנִי
 לה הַמֶּלֶךְ אֵהְיֶה עֲבַד אֲבִיךָ וְאֲנִי מֵאִזְ וְעַתָּה וְאֲנִי עֲבַדְךָ וְהִפְרַתְּהָ
 לִי אֵת עֵצַת אַחִיתָפֶל׃ וְהִלּוֹא עִמָּךְ שָׁם צְדוּק וְאֲבִיתֶר
 לו הִכְהַנִּים וְהִיָּה כָל-הַדְּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תִּגִּיד
 לו לְצְדוּק וְלְאֲבִיתֶר הַכְּהֻנִּים׃ הִנֵּה-שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אַחִימַעֲן
 לְצְדוּק וְיִהְיוּנָתָן לְאֲבִיתֶר וְשַׁלְחָתֶם בְּיָדָם אֵלַי כָּל-דְּבָר
 לו אֲשֶׁר תִּשְׁמַע׃ וַיֵּבֵא חוּשֵׁי רַעְהָ דוֹד הָעִיר וְאֲבִשְׁלוֹם יָבֹא
 יְרוּשָׁלַם׃

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. "וַיִּגְנֹב אֲבִשְׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל" (פסוק 6).

(1) על פי פסוקים 1-5, הסבר שתי פעולות של אבשלום שמטרתן לרכוש את לב העם.
(6 נקודות)

(2) הסבר מהי תכונת האופי של העם המשתמעת מן הנאמר בפסוק 6. (4 נקודות)
קרא פסוקים 7-9, 27-35 שלפניך.

ב. בפסוקים אלה בא לידי ביטוי פער בין דוד האב הרך ובין דוד המנהיג התקיף והמנוסה.
הבא מן הפסוקים ראיה לכל אחד מן הפנים בדמות של דוד, והסבר את הראיות.
ג. קרא את פסוק 30 שלפניך.

(1) ההשפלה של דוד באה לידי ביטוי בתיאור העזיבה שלו את ירושלים.

הדגם קביעה זו באמצעות שתי ראיות מן הפסוק, והסבר כל ראיה. (4 נקודות)
(2) קרא את פסוק 1 שלפניך.

הנאמר בפסוק זה הוא רמז מטרים המדגיש את ההשפלה של דוד, שכתבת עליה
בתת-סעיף (1). הסבר קביעה זו. (6 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. קרא שמות, ה', 20-23; שמואל א, כ"ג, 1-5.

שמות, ה', 20-23

וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן
 כ א נְצִבִים לְקִרְאָתָם בְּצִאֲתָם מֵאֶת פְּרַעֲהַ: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יְרֵא
 הֵּ: עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת־דִּיּוֹחֵנוּ בְּעֵינֵי פְרַעֲהַ
 כ ב וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לְתַת־חֶרֶב בְּיָדָם לְהַרְגֵנוּ: וַיֹּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־
 הֵּ: וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמָה זֶה שְׁלַחְתָּנִי:
 כ ג וּמֵאֵז בְּאֶתִי אֶל־פְּרַעֲהַ לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצֵּל
 לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמְּךָ:

שמואל א, כ"ג, 1-5

א וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לְאָמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים גִּלְחָמִים בְּקַעִילָה וְהַמָּה
 ב שָׁסִים אֶת־הַיְגָרֹנוֹת: וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּהֵ: לְאָמֹר הַאֲלֶךְ וְהִפִּיתִי
 ג בַּפְּלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר הֵ: אֶל־דָּוִד לֵךְ
 וְהִכִּיתָ בַּפְּלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־קַעִילָה: וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד
 ד אֵלָיו הִנֵּה אֲנַחְנוּ פֹּה בִּיהוּדָה יֵרָאִים וְאִף כִּי־נִלְכֶךָ קַעִילָה אֶל־
 ה מְעַרְבוֹת פְּלִשְׁתִּים: וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד לְשֹׁאֵל
 וַיַּעֲנֶהוּ הֵ: וַיֹּאמֶר קוּם רֵד קַעִילָה כִּי־
 ה אֲנִי נֹתֵן אֶת־פְּלִשְׁתִּים בְּיָדְךָ: וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְאֲנָשָׁיו קַעִילָה וַיִּלָּחֶם
 בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּנְהַג אֶת־מִקְנֵיהֶם וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה וַיִּשַׁע
 דָּוִד אֶת יָשְׁבֵי קַעִילָה:

א. כאשר היו משה ודוד מנהיגים בראשית דרכם נאלצו להתמודד עם קשיים במילוי תפקידם.

(1) על פי קטעים אלה, תאר את הקושי שהתמודד עמו כל אחד מן המנהיגים.

(8 נקודות)

(2) הסבר כיצד התמודד כל אחד מן המנהיגים עם הקושי שעמד לפניו. (6 נקודות)

ב. לדעתך, מי משני המנהיגים התמודד עם הקושי טוב יותר? נמק את דבריך. (6 נקודות)

6. קרא במדבר י"ב, 1-2, 9-15; שמואל ב, י"ג, 10-22.

במדבר, י"ב, 2-1

א וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכִּשִּׁית אֲשֶׁר
 ב לָקַח כִּי־אִשָּׁה כִּשִּׁית לָקַח: וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְבַר־בְּמֹשֶׁה דְבַר הֵהָאֵל
 הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְבַר וַיִּשְׁמַע הֵהָאֵל:

במדבר, י"ב, 9-15

ט וַיַּחֲרֹאֲף הֵהָאֵל בְּסָם
 י וַיִּלַּךְ: וְהֶעֱזָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִגִּה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג
 יא וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וְהִגִּה מִצְרַעַת: וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־
 מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אַל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר
 יב חָטָאנוּ: אַל־נָא תְהִי כַּמֹּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֹּאכַל
 יג חֲצִי בְשָׂרוֹ: וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־הֵהָאֵל לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא
 לָהּ:
 יד וַיֹּאמֶר הֵהָאֵל אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָדְךָ יָדְךָ בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תְכַלֵּם
 שְׁבַעַת יָמִים תִּסְגָּר שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֹף:
 טו וְהִסְגַּר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע
 עַד הָאִסּוֹף מִרְיָם:

שמואל ב, י"ג, 10-22

י וַיֹּאמֶר אֲמִנוֹן אֶל־תָּמָר
 הַבִּיָּאִי הַבְּרִיָּה הַחֹדֶר וְאִבְרָה מִיָּדְךָ וְתִקַּח תָּמָר אֶת־הַלִּבְבוֹת
 יא אֲשֶׁר עֲשִׂתָהּ וְתִבָּא לְאִמְנוֹן אַחִיהָ הַחֹדֶרָה: וַתִּגַּשׁ אֵלָיו לֵאמֹר
 יב וַיַּחְזֹק־בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ בּוֹאִי שִׁכְבִּי עִמִּי אַחֹתִי: וַתֹּאמֶר לוֹ אֶל־
 אַחִי אַל־תַּעֲנֵנִי כִּי לֹא־יַעֲשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל אֶל־תַּעֲשֶׂה אֶת־
 יג הַנְּבִלָה הַזֹּאת: וְאֲנִי אֵנָה אוֹלִיךָ אֶת־חַרְפְּתִי וְאַתָּה תִּהְיֶה
 כְּאֶחָד הַנְּבִלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֵּר־נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא
 יד יִמְנַעֲנִי מִמּוֹךְ: וְלֹא אֲבִה לִשְׁמַע בְּקוֹלָהּ וַיַּחְזֹק מִמֶּנָּה וַיַּעֲנֶה
 וַיִּשְׁכַּב אֶתָּה:

(שים לב: המשך הקטע בעמוד הבא)

ט וַיִּשְׁנֶאֱהָ אֱמִנוֹן שְׁנֵאֵה גְדוּלָה מְאֹד כִּי גְדוּלָה
 טז הַשְּׁנֵאֵה אֲשֶׁר שְׁנֵאֵה מֵאֲהָבָה אֲשֶׁר אֲהָבָה וַיֹּאמֶר לָהּ אֱמִנוֹן
 קוֹמִי לְבִנִי: וַתֹּאמֶר לוֹ אֶל-אוֹדֹת הָרְעָה הַגְּדוּלָה הַזֹּאת
 מֵאַחֶרֶת אֲשֶׁר-עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי וְלֹא אָבָה לִשְׁמֹעַ לָהּ:
 יז וַיִּקְרָא אֶת-נְעָרוֹ מִשְׁרָתוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלַח־נָא אֶת-זֹאת מֵעָלַי
 יח הַחוּצָה וְנַעַל הַדָּלֶת אַחֲרָיָהּ: וְעָלֶיהָ פָּתַנְתָּ פָּסִים כִּי לֵן
 ט תִּלְבָּשׁוּן בְּנוֹת-הַמֶּלֶךְ הַפְּתוּלֹת מְעִילִים וַיֵּצֵא אוֹתָהּ מִשְׁרָתוֹ
 טז הַחוּץ וְנַעַל הַדָּלֶת אַחֲרָיָהּ: וַתִּקַּח תָּמָר אֶפְרַיִם עַל-דֹּאשָׁה
 וּכְתַנְתָּ הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרְעָה וַתִּשֶׂם יָדָהּ עַל-דֹּאשָׁה
 כ וַתֵּלֶךְ הַלֹּךְ וְזַעֲקָהּ: וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֲבִשְׁלוֹם אַחִיָּהּ הָאֱמִינוֹן
 אַחֲיִךְ הִיָּה עִמָּךְ וְעַתָּה אַחֲוֵתִי הַחַרְשִׁי אַחֲיִךְ הוּא אֶל-תְּשִׁיתִי
 אֶת-לִבְךָ לְדַבֵּר הַזֶּה וַתִּשָּׁב תָּמָר וְשִׁמְמָה בֵּית אֲבִשְׁלוֹם
 כא אַחֲיָהּ: וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁמַע אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּחַר לוֹ
 כב מְאֹד: וְלֹא-דָבַר אֲבִשְׁלוֹם עִם-אֱמִנוֹן לְמַדַּע וְעַד-טוֹב כִּי-
 שָׁנָא אֲבִשְׁלוֹם אֶת-אֱמִנוֹן עַל-דְּבַר אֲשֶׁר עָנָה אֶת תָּמָר
 אַחֲתוֹ:

א. יש הטוענים שבסיפור הצרעת של מרים ובסיפור אמנון ותמר לא נהגו משה ודוד כפי שהיה ראוי שמנהיגים ינהגו כלפי בת משפחה.

(1) תאר את הפגיעה בכל אחת מן הנשים, וציין את הקשר המשפחתי של כל אחת מהן למנהיג. (4 נקודות)

(2) תאר את התגובה של כל אחת מן המנהיגים על הפגיעה שתיארת בתת-סעיף (1), וכתוב מהי דעתך על תגובה זו. נמק את דבריך. (6 נקודות)

ב. קרא את דברי הפרשות שלפניך.

רשי לבמדבר, י"ב, 13: רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפילה? שלא יהיו ישראל אומרים: אחותו נתונה בצרה, והוא עומד ומרבה בתפילה.

לפי תרגום השבעים לשמואל ב, י"ג, 21, אחרי המילים "ויחר לו מאד" נכתב "ולא עצב את רוח אמנון בנו, כי אהבו, כי בכורו הוא".

(1) הסבר כיצד כל אחת מן המקורות, פירוש רש"י ותרגום השבעים, מתרץ את תגובת המנהיג. (6 נקודות)

(2) תרגום השבעים מצדיק את התגובה של דוד על המעשה של אמנון. האם אתה מסכים עם הצדקה זו? נמק את דבריך. (4 נקודות) /המשך בעמוד 13/

וְהָיָה אֲרוֹן ה' בְּאֵי עִיר דָּוִד וּמִיכַל
 בֵּת-שָׂאוּל נִשְׁקָפָה וּבְעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת-הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפֶּנֶי
 וּמִכָּרְפֵל לִפְנֵי ה' וַתִּבֹז לוֹ בַּלְבָּהּ: וַיָּבֵאוּ אֶת-אֲרוֹן ה'
 וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בְּמִקְוֵמוֹ בַּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נִטְהַלּוּ דָוִד וַיַּעַל דָּוִד
 עֲלוֹת לִפְנֵי ה' וּשְׁלָמִים: וַיִּכַּל דָּוִד מִהָעֹלוֹת הָעֹלָה
 וְהַשְׁלָמִים וַיִּבְרַךְ אֶת-הָעָם בְּשֵׁם ה' צְבָאוֹת: וַיַּחֲלֶק לְכָל-
 הָעָם לְכָל-הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד-אִשָּׁה לְאִישׁ חֶלֶת לֶחֶם
 אַחַת וְאֶשְׁפֵר אֶחָד וְאִשְׁיִשָּׁה אַחַת וַיֵּלֶךְ כָּל-הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ:
 וַיֵּשֶׁב דָּוִד לְבִרְךְ אֶת-בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכַל בֵּת-שָׂאוּל לְקַרְאֵת
 דָּוִד וַתֹּאמֶר מִה-נִכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם
 לְעֵינַי אֲמֹהוֹת עַבְדֵי כְּהַגְלוֹת נִגְלוֹת אֶחָד הִרְקִים: וַיֹּאמֶר דָּוִד
 אֶל-מִיכַל לִפְנֵי ה': אֲשֶׁר בָּחַר-בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל-בֵּיתוֹ לְצִוּוֹת
 אֹתִי נִגִּיד עַל-עַם ה': עַל-יִשְׂרָאֵל וְשִׁחַקְתִּי לִפְנֵי ה': וְנִקְלַתִּי
 עוֹד מִזֹּאת וְהֵייתִי שְׂפֵל בְּעֵינַי וְעַם-הָאֲמֹהוֹת אֲשֶׁר אֲמַדָּת
 עִמָּם אֲכַבְדָּהּ: וְלְמִיכַל בֵּת-שָׂאוּל לֹא-הָיָה לָּהּ יָלֵד עַד יוֹם
 מוֹתָהּ:

- א. (1) בקטע שלפניך מתואר ויכוח בין דוד לבין מיכל. ציין את נושא הוויכוח, והצג את שתי העמדות בוויכוח. (4 נקודות)
- (2) המספר המקראי מצדד בדוד בוויכוח זה. הבא מן הכתוב הוכחה לביסוס קביעה זו, והסבר אותה. (8 נקודות)
- ב. קרא גם שמואל א, י"ט, 12-17 ואת פסוק 16 בקטע שלפניך.
- הסבר כיצד מוטיב החלון, החוזר בשני קטעים אלה, מציג את השינוי שחל בדמות של מיכל. (8 נקודות)

בהצלחה!